nefyto

nefytobulletin

jaargang 24 #04 - december 2018

Effectief middelenpakket krimpt drastisch in

INNOVATIE ONDER DRUK DOOR REGELGEVING EN ONVOORSPELBAARHEID

PAGINA 2

Van 'Living Lab' tot natuurinclusieve landbouw

JAARLIJKSE NEFYTO-MEDEWERKERSDAG ZOOMT IN OP BIODIVERSITEIT

PAGINA 3

Grondwater en gewasbeschermingsmiddelen

MEER KENNIS NODIG OM MONITORINGGEGEVENS TE KOPPELEN AAN GEBRUIK

PAGINA 4

Rubriek Visie en Ambitie

DAMIEN VIOLLET, LID DAGELIJKS BESTUUR NEFYTO, OVER VERNIEUWING TOELATINGSBELEID

PAGINA 5

Kort nieuws

VERNIEUWDE WEBSITES NEFYTO EN FYTOSTAT, INDUSTRIE TRANSPARANTER EN MEER

PAGINA 6

Effectief middelenpakket krimpt drastisch in

INNOVATIE ONDER DRUK DOOR REGELGEVING EN ONVOORSPELBAARHEID

Dat het effectief middelenpakket voor telers al jaren onder druk staat, mag inmiddels als algemeen bekend worden verondersteld. Maar dat de komende jaren in een versneld tempo middelen zullen verdwijnen zonder dat er alternatieven voor in de plaats komen, is een probleem dat door velen wordt onderschat. Het thema van de onlangs gehouden jaarvergadering van Nefyto haakte in op deze ontwikkeling. Dat thema luidde 'We kunnen zonder..!?'.

Kunnen we zonder?

'We kunnen zonder..!?', luidde de uitdagende titel van de jaarvergadering van Nefyto die op 11 december 2018 plaatsvond in Den Haag. De ruim 130 deelnemers aan de jaarvergadering gingen deze discussie aan, zowel onderling als met een panel van zes deskundigen met een diverse achtergrond.
De discussie werd voorafgegaan door de jaarrede van Nefyto-voorzitter Carlos Nijenhuis. Daarin liet hij onder meer een grafiek zien met toegelaten groene middelen, die hoopvol stemt: dit aantal groeit de laatste jaren gestaag. De grafiek met Europees goedgekeurde actieve stoffen (zie hieronder) is zorgelijk, waaraan Carlos Nijenhuis kon toevoegen dat er in 2017 slechts één actieve stof Europees is goedgekeurd.
Er volgde een levendige discussie rond de vraag of we zonder (gesynthetiseerde) gewasbeschermingsmiddelen kunnen.
Feit is dat er technologische ontwikkelingen zijn die het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen drastisch kunnen verlagen, met name op het gebied van verediening en precision farming. Maar er moet nog veel kennis ontwikkeld worden om deze technologie optimaal te kunnen toepassen en dit kost tijd. De aanwezigen waren het erover eens dat telers een goed gevulde toolbox aan instrumenten nodig hebben, juist ook om Integrated Pest Management te kunnen toepassen, en dat we daarom gewasbeschermingsmiddelen niet kunnen missen.

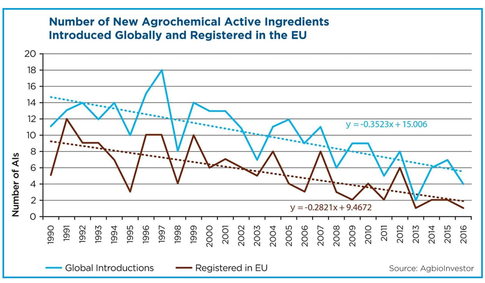

Steeds minder nieuwe actieve stoffen

Bijgaande grafiek laat zien dat wereldwijd het aantal geïntroduceerde actieve stoffen steeds verder afneemt. En dat lang niet alle geïntroduceerde stoffen worden geregistreerd in Europa. Bron: CropLife International

Cut-off criteria: 25 procent verdwijnt

Vóór de eerste ronde van de Europese herbeoordeling waren er in de Europese Unie ruim duizend actieve stoffen op de markt. Na die eerste ronde waren er zo'n 300 van over. Al die stoffen wacht de komende tijd hun tienjaarlijkse herbeoordeling. De verwachting is dat daardoor 25 procent van de huidige goedgekeurde actieve stoffen zal verdwijnen.
De belangrijkste oorzaak daarvan is de introductie van de zogeheten cut-off criteria. Die komen hierop neer: heeft een stof hormoonverstorende of kankerverwekkende eigenschappen, dan wordt de stof niet goedgekeurd. Daarbij wordt alleen naar intrinsieke gevaareigenschappen gekeken. En niet naar de mate waarin een effect optreedt, het daadwerkelijke risico en risicoreducerende maatregelen.
Gewasbeschermingsmiddelen zijn de enige stoffen die dergelijke cut-off criteria kennen. Bekend is dat onder meer koffie, alcohol en suiker ook hormoonverstorende of kankerverwekkende eigenschappen hebben.

Innovatie wordt geremd

"Innovatie is de core business van de gewasbeschermingsbedrijven", zegt Nefyto-voorzitter Carlos Nijenhuis. "En het is juist die kernactiviteit die de laatste jaren meer onder druk is komen te staan, met name door de strenger wordende Europese regelgeving. Daar komt bij dat het toelatingsbeleid steeds moeilijker voorspelbaar wordt, vooral door politieke besluitvorming. Dat is lastig voor een bedrijfstak die er bijna tien jaar over doet en vele miljoenen moet investeren om een actieve stof te ontwikkelen en goedgekeurd te krijgen. Die onvoorspelbaarheid remt de innovatie, omdat je als industrie niet weet of het zal renderen om miljoenen te investeren in een nieuwe actieve stof. Er zou veel mee gewonnen zijn als dit door de politiek onderkend werd en dat die voorspelbaarheid verbeterd."

Politieke bemoeienis maakt onvoorspelbaar

De goedkeuring van een actieve stof is op Europees niveau geregeld. Het proces naar wel of geen goedkeuring kent een aantal van tevoren gedefinieerde stappen. De laatste stap wordt genomen door de SCoPAFF, een comité waarin alle lidstaten zijn vertegenwoordigd. "Oorspronkelijk was dit een min of meer formele bevestiging van de uitkomst van de voorafgaande risicobeoordeling", zegt Nefyto-directeur Maritza van Assen. "Maar steeds vaker zien we dat de politiek zich met deze beslissing gaat bemoeien. De uitkomsten van de voorafgegane intensieve toelatingsbeoordeling doen er dan nauwelijks meer toe. Dit voegt een onvoorspelbare factor toe in de laatste stap van een traject dat zo'n tien jaar in beslag neemt. Dit werkt remmend op de innovatie."
Dat geldt ook voor biologische middelen. "Die moeten ook veilig kunnen worden toegepast en moeten dus aan dezelfde eisen voldoen. De ontwikkeling van biologische middelen ondervindt soortgelijke hindernissen."

Toetsingskader steeds onduidelijker

Om investeringen in toelatingsstudies te doen, is het voor aanvragers belangrijk dat er heldere en geharmoniseerde criteria zijn. Ook de toelatingsinstanties hebben een duidelijk toetsingskader nodig. Daartoe zijn er op Europees niveau zogeheten Guidance documenten (richtsnoeren) opgesteld.
De laatste jaren zijn de richtsnoeren die beschikbaar komen zeer lastig of zelfs onmogelijk om toe te passen. Zo staat de richtsnoer voor effecten op bijen, de Bee Guidance, al vijf jaar ter discussie en vinden de lidstaten deze nog niet geschikt om vast te stellen. Er zijn nog meer soortgelijke richtsnoeren in voorbereiding, waarbij de verwachting is dat deze dezelfde problemen zullen opleveren.

Telers hebben een goed gevulde toolbox aan instrumenten nodig, juist ook om Integrated Pest Management te kunnen toepassen

Van 'Living Lab' tot natuurinclusieve landbouw

JAARLIJKSE NEFYTO-MEDEWERKERSDAG ZOOMT IN OP BIODIVERSITEIT

Behoud van biodiversiteit is een belangrijk maatschappelijk thema. Zo ook voor Nefyto en haar deelnemers. De recente jaarlijkse medewerkersdag van Nefyto, die begin oktober plaatsvond, was hier in zijn geheel aan gewijd. Die dag werd onder meer het 'Living Lab' van Universiteit Leiden bezocht en gaf het ministerie van LNV een presentatie over het natuurbeleid van de overheid. Centraal daarin stond de recent gepresenteerde Landbouwvisie van minister Schouten. Het onderdeel natuurinclusieve landbouw hierin staat in directe relatie tot biodiversiteit.

Biodiversiteit en gewasbescherming

In haar visie en ambitie 'Duurzaam en helder naar de toekomst' onderstreept Nefyto het belang van het behoud van biodiversiteit. Daarin staat dat Nefyto voortstandt is van een duurzame land- en tuinbouw, die het milieu zo min mogelijk belast, die ruimte geeft aan de natuur en die daarmee de biodiversiteit bevordert.
In het kader van die visie en ambitie ondernemen Nefyto en haar deelnemers een groot aantal acties. Die hebben veelal als doel verantwoord en zorgvuldig gebruik, vermindering van de milieubelasting en bevordering van duurzaamheid. Dit ondersteunt ook het behoud van biodiversiteit.
Enkele Nefyto-deelnemers nemen deel aan projecten rond bloemenranden langs akkers. Een bloemenrand vermindert emissie naar eventuele sloten en biedt voedsel aan bestuivende insecten.
Schoon oppervlaktewater is een belangrijke voorwaarde voor het behoud van biodiversiteit. Nefyto en haar deelnemers zijn nauw betrokken bij diverse projecten rond schoon oppervlaktewater. Zo heeft Nefyto samen met stakeholders de Toolbox Emissiebeperking en de erfemissiescan ontwikkeld en onder de aandacht gebracht van telers. Verder is Nefyto één van de begeleidende partijen van 'Schoon erf, schone sloot', een project rond emissiebeperking in de bloembollenteelt. Deelnemende telers hebben hun erfafspoeling met bijna zeventig procent weten te verlagen.
Er zijn nog veel kennishiaten als het gaat om biodiversiteit. Een exacte kwantificering van de vermoede afname ontbreekt en specifieke oorzaken zijn niet aan te wijzen. Waarschijnlijk gaat het om een samenspel van meerdere factoren. Koepelorganisatie ECPA is gestart met een inventarisatie van de biodiversiteitsonderzoeken in de periode 2002-2015, om daarmee een beter beeld te krijgen van deze ontwikkelingen.

Universiteit Leiden

De tijdens de medewerkersdag bezochte Universiteit Leiden is in 1815 opgericht. De Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen heeft onder meer zes winnaars van een Nobelprijs opgeleverd. Bioscience is een belangrijke poot van deze universiteit, waarbij de focus ligt op ontwikkeling van geneesmiddelen en op de wetenschap van de leefomgeving. Een algemene inleiding over Universiteit Leiden en de Faculteit werd verzorgd door professor Geert de Snoo, decaan, hoogleraar Milieubiologie en voorzitter van het faculteitsbestuur van de Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen. Als hoogleraar heeft zijn onderzoek en onderwijs betrekking op biodiversiteit en duurzaamheid in landelijk gebied. In zijn presentatie benadrukte hij de internationale samenwerking met andere kennisinstituten en de gezamenlijke workshops met externe partijen. Tijdens het ochtendprogramma werd het Cell Observatory (zie foto) van Universiteit Leiden bezocht. Hier wordt onderzoek gedaan bij levende cellen, in het kader van farmacologisch onderzoek.

Het Living Lab: externe invloeden de vrije hand

Sinds 2017 beschikt Universiteit Leiden over een zogeheten Living Lab. Dit is een stelsel van 38 korte sloten in het buitengebied, die via een aangrenzende plas in rechtstreekse verbinding staan met de Oude Rijn. Het Living Lab is gefinancierd door middel van crowd funding.
"In een standaard laboratoriumsetting ban je externe invloeden en interacties zoveel mogelijk uit", zegt zegt Martina Vijver, hoogleraar ecotoxicologie. "Dat maakt het moeilijk om de resultaten ervan te extrapoleren naar wat er daadwerkelijk in het veld gebeurt. In een lab heb je goede condities en geen predatoren en andere interacties. Terwijl je juist graag wil weten wat er met het ecologisch systeem gebeurt als je die wel hebt. Wat zijn de interacties tussen soorten? Wat zijn de indirecte effecten van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen? Zijn er cascade-effecten? En zo zijn er meer vragen die je alleen kunt beantwoorden als je die onderzoekt in een setting die de daadwerkelijke omstandigheden dicht benadert."
Er is wel een tussenstap tussen het gecontroleerde labonderzoek en de veldsituatie. Dat is de mesocosm studie. "Maar daarin wordt een 'zelfbedachte', niet-natuurlijke gemeenschap onderzocht. En dan nog zien we patronen die we vanuit de bestaande labstudies niet kunnen verklaren. Het Living Lab daarentegen biedt een setting waarin we die externe factoren en interacties juist wel de vrije hand geven. Zodat we in beeld krijgen wat er gebeurt met het ecologisch systeem in een Nederlandse sloot als er gewasbeschermingsmiddelen of meststoffen in terechtkomen. We hopen door het Living Lab betere inzichten te krijgen", aldus Martina Vijver.

38 slootjes, ruim 200 soorten

"Hier in het Living Lab laten we alles los. We doen bewust niets aan het beheersen van externe factoren", zegt assistent-professor Maarten Schrama. "We willen dat onze proefsloten model staan voor het Nederlandse oppervlaktewater en het ecologisch systeem hierin. We hebben in deze 38 slootjes inmiddels 150 soorten gedetermineerd. Waarschijnlijk zijn het er meer dan 200."
In het Living Lab worden proeven gedaan met gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. Die worden zowel apart als gemengd toegediend, in verschillende doseringen. In een zestal sloten heeft PhD researcher Henrik Barmentlo dit jaar een proef gedaan met een insecticide, dat in drie verschillende doseringen is toegediend, in negen herhalingen verdeeld over het seizoen. "Je ziet dat na toediening de gemeenschap in de sloot verandert. Zo neemt bijvoorbeeld de algengroei toe. We zien ook dat de sloot die de hoogste dosering heeft gekregen, het moeilijkst herstelt."
Het Living Lab staat open voor iedereen om er onderzoek te doen, zegt Maarten Schrama. "We geven bewust internationale ruchtbaarheid aan het Living Lab, in de hoop dat het navolging krijgt. Het is juist bedoeld om het door anderen te laten overnemen. Ook scholieren doen hier proeven."

Het nieuwe natuur- en landbouwbeleid van de overheid

Tijdens het middagprogramma hield Bas Volkers, coördinator cluster Natuurcombinatie van het Ministerie van LNV, een presentatie over het landbouwbeleid van de overheid in relatie tot biodiversiteit. Daarbij zoomde hij vooral in op natuurinclusieve landbouw.
In haar natuurbeleid heeft de overheid nog niet zo lang geleden gekozen voor een andere koers, omdat het bestaande beleid minder resultaat oplevverde dan gewenst en gedacht. Het oorspronkelijke natuurbeleid is gebaseerd op de scheidingsgedachte: een scherpe scheiding tussen natuur en bijvoorbeeld landbouw. In 2014 besloot men dat er meer nodig was om de natuurdoelen te bereiken. Het uitgangspunt werd: de natuur versterken door de samenleving. Daarbij wordt natuur als kapitaal gezien (en niet als kosten) en is er vertrouwen in burgers en bedrijven dat ze hierin hun verantwoordelijkheid nemen. Groen ondernemerschap moet de motor van de economie worden.
Deze beleidskeuze zien we terug in de recent gepresenteerde Landbouwvisie van minister Schouten. De twee pijlers hiervan zijn kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw. Natuurinclusief betekent 'de natuur inbegrepen'. Er is bewust voor gekozen om geen exacte definitie te geven, om boeren de ruimte te geven hier zelf invulling aan te geven. Natuurinclusieve landbouw is een manier van denken waarin de natuur altijd wordt 'meegenomen'. Kernelementen zijn: zorgvuldig gebruik van grondstoffen, minimaliseren van emissies, optimaal gebruik van de natuur en natuurlijke processen in de bedrijfsvoering, het sluiten van kringlopen, en verbetering van de biodiversiteit in agrarische gebieden. Volgens het ministerie is er al beweging bij de betrokken partijen en is het nu zaak die beweging verder te stimuleren en te faciliteren.
Na afloop van de presentatie wisselden de aanwezige deelnemers van gedachten over de nieuwe landbouwvisie en dan met name het begrip natuurinclusieve landbouw. Een algemene conclusie was dat het niet eenvoudig is een antwoord te vinden op de vraag hoe biodiversiteit optimaal te beschermen op een landbouwperceel en tegelijk te streven naar een kwalitatief en kwantitatief goede oogst.

De jaarlijkse Nefyto-medewerkersdag

Al geruime tijd organiseert Nefyto een jaarlijkse medewerkersdag voor medewerkers voor de bij Nefyto aangesloten bedrijven. Deze dag geeft gelegenheid voor kennisoverdracht, uitwisseling van gedachten en voor netwerken. Ieder jaar worden enkele tientallen medewerkers hiervoor uitgenodigd, deels in een wisselende samenstelling, afhankelijk van het thema. Er is altijd aandacht voor de visie en ambitie van Nefyto en de praktische uitwerking daarvan.
De dag is steeds gewijd aan een actueel thema. Dit jaar was dat biodiversiteit en het wetenschappelijk onderzoek daarnaar. Thema's van voorgaande jaren waren onder meer de Europese politiek, drinkwater, de NVWA en gewasbescherming, de ontwikkelingen in spuitapparatuur, en de voorbereiding op de maatschappelijke dialoog over gewasbescherming geïnitieerd door Nefyto. Het was niet de eerste keer dat biodiversiteit het centrale thema was. In 2010 werd een project bezocht waarin akkerbouwers experimenteren met akkerranden.

Grondwater en gewasbeschermingsmiddelen

MEER KENNIS NODIG OM MONITORINGGEGEVENS TE KOPPELEN AAN GEBRUIK

Gewasbeschermingsmiddelen moeten alleen daar komen waar ze horen. Dus niet in het oppervlaktewater en niet in het grondwater. Nefyto en haar deelnemers zijn betrokken bij veel projecten rond bescherming van het oppervlaktewater. Maar hoe zit het met grondwater en gewasbeschermingsmiddelen? Een belangrijk aandachtspunt, temeer omdat uit grondwater een aanzienlijk deel van het drinkwater wordt gewonnen.

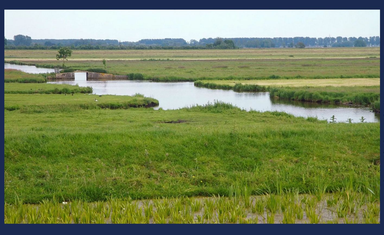

Nederland kwetsbaar voor uitspoeling

Bij de toepassing van een gewasbeschermingsmiddel komen resten van het middel op de bodem terecht. Door regen zakken deze resten in de bodem en sommige stoffen kunnen geleidelijk in het grondwater terechtkomen. De officiële term hiervoor is uitspoeling.
Nederland is een deltagebied met relatief hoge grondwaterstanden in combinatie met intensief grondgebruik. Dit maakt Nederland kwetsbaar voor uitspoeling van gewasbeschermingsmiddelen naar het grondwater. In het Nederlandse toelatingsbeleid van gewasbeschermingsmiddelen wordt dan ook door het Ctgb (bovenop de Europese beoordeling) een specifieke beoordeling gedaan naar de effecten op grondwater.

Toelatingsbeoordeling en grondwater

Bij de toelatingsbeoordeling moet de aanvrager studies aanleveren met betrekking tot de bescherming van grondwater. Met die studies wordt berekend of een gewabeschermingsmiddel bij juist landbouwkundig gebruik in het ondiepe grondwater terecht kan komen en de concentraties laag genoeg blijven. Diezelfde berekeningen worden ook gedaan voor de relevante afbraakproducten van de actieve stof.
Soms blijft het niet bij berekeningen en worden ook monitoringgegevens bij de beoordeling betrokken. Het uiteindelijke doel is het grondwater op een diepte van 10 meter te beschermen. De Kaderrichtlijn Water schrijft voor dat het grondwater met een eenvoudige zuivering als bron voor drinkwater moet kunnen dienen.

Drinkwaterwinning en gewasbeschermingsmiddelen

Bescherming van het oppervlaktewater is van belang voor het behoud van de ecologische kwaliteit en omdat zo'n 40 procent van het oppervlaktewater als bron voor de productie van drinkwater wordt gebruikt. Ongeveer 60 procent van het drinkwater in Nederland wordt gewonnen uit grondwater. Op de plekken waar grondwater voor de bereiding van drinkwater wordt opgepompt, staan putten tot wel 50, 80 of zelfs 100 meter diep. De gebieden direct rondom de putten heten waterwingebieden. Ruimere gebieden rond de winningen zijn door provincies aangewezen als grondwaterbeschermingsgebied. Vanwege de kwetsbaarheid gelden hier speciale regels, zodat risicovolle activiteiten niet kunnen plaatsvinden. De toelatingsbeoordeling van een gewasbeschermingsmiddel kan leiden tot de conclusie dat het niet is toegestaan dit te gebruiken in grondwaterbeschermingsgebieden.

Drinkwaterproductiebedrijf Van Heek in het bos bij het Achterhoekse Zeddam voorziet 70.000 mensen van drinkwater gewonnen uit grondwater. Er wordt tot 150 meter diep water opgepompt.

Gebruik monitoringgegevens en emissiereductieplannen

Natuurlijk is het van belang de grondwaterkwaliteit nauwlettend in de gaten te houden. In Nederland wordt het grondwater door de provincies en door waterbedrijven op honderden locaties bemonsterd. Bij de toelatingsbeoordeling werd in het verleden nog minder goed naar de effecten op grondwater gekeken. Daarom worden er in het diepe grondwater nu concentraties aangetroffen van gewasbeschermingsmiddelen die 20 of 25 jaar geleden zijn gebruikt.
Onlangs zijn alle resultaten van deze monsternames samengebracht in de zogeheten Grondwateratlas. Deze geeft een beeld van het vóórkomen van werkzame stoffen en afbraakproducten van gewasbeschermingsmiddelen in het grondwater in Nederland. De bedoeling is dat de Grondwateratlas een rol gaat spelen in de toelatingsbeoordeling door het Ctgb. Een probleem is dat op dit moment de vondsten van te hoge concentraties in de Grondwateratlas nog niet gekoppeld kunnen worden aan gebruiksomstandigheden die tot deze concentraties hebben geleid. De kennis hiervoor is nog niet ontsloten. Pas als dat wel gebeurd is, kan een toelatingsbeoordeling worden gekoppeld aan de Grondwateratlas.
Datzelfde geldt voor het opstellen van emissiereductieplannen, zoals die ook al bestaan voor oppervlaktewater. Pas als de koppeling tussen de gevonden concentraties en het gebruik wel kan worden gemaakt, kunnen passende maatregelen worden getroffen. Ook wordt het dan mogelijk de effecten van in het verleden ingevoerde maatregelen te beoordelen. Mogelijke maatregelen zijn de aanpassing van de dosering, het kiezen van toepassingstijdstippen waarop minder risico op uitspoeling is en het uitsluiten van kwetsbare grondsoorten.

Mirja Baneke, Vewin:
'Drinkwaterbronnen beschermen tegen verontreiniging'

"Een deel van de drinkwaterbedrijven gebruikt grondwater als bron voor drinkwaterproductie. Een ander deel wint het water uit oppervlaktewater. Die verdeling is ongeveer 60 procent - 40 procent", zegt Mirja Baneke, senior beleidsmedewerker bij Vewin, de vereniging van waterbedrijven in Nederland.
Zowel in grondwater- als oppervlaktewaterbronnen voor drinkwaterproductie komen verschillende stoffen en verontreinigingen voor. Soms in normoverschrijdende concentraties. Dat is ongewenst vanuit het oogpunt van drinkwaterproductie. Dit kunnen industriële stoffen zijn, resten van consumentenproducten, geneesmiddelenresten, nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.
"Uit onderzoek is gebleken dat in ongeveer een kwart van alle grondwaterwinningen voor drinkwaterproductie in de afgelopen jaren resten van gewasbeschermingsmiddelen zijn gevonden, in concentraties die of normoverschrijdend of net onder de norm waren", weet Mirja Baneke. "Bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden maakt het Ctgb al enige tijd gebruik van meetgegevens van de aanwezigheid van middelen in oppervlaktewaterwinningen voor drinkwaterproductie. Voor grondwater gebeurde dit nog niet. Sinds vorig jaar is er de Grondwateratlas voor gewasbeschermingsmiddelen. Hierin zijn monitoringgegevens van gewasbeschermingsmiddelen in grondwater verzameld. Hiermee kan het Ctgb zien waar welke gewasbeschermingsmiddelen in grondwater aanwezig zijn en deze informatie meenemen bij de toelatingsbeoordeling. Dit draagt bij aan een betere bescherming van de kwaliteit van drinkwaterbronnen."

De resultaten van de monsternames zijn nu samengebracht in een Grondwateratlas

nefyto

Duurzaam en helder naar de toekomst

Nefyto Visie en Ambitie

Duurzaam en helder naar de toekomst. Dat is de visie en ambitie van Nefyto. De vier pijlers van de ambitie zijn Vernieuwend, Verantwoord, Verbindend en Verhelderend.

Damien Viollet

Naar 'digitale duurzaamheid'

Het beschikbare effectief middelenpakket komt steeds meer onder druk. Dit plaatst telers voor een probleem en het bedreigt de leidende positie van de Nederlandse land- en tuinbouw. Een nieuwe benadering van Stewardship en het toelatingssysteem kan een oplossing bieden. Traceability en advies op maat voor de teler, gericht op veiligheid voor toepasser en milieu, zijn daarvan de belangrijkste onderdelen. Dit gebeurt met behulp van digitale technologie. Nefyto verkent E-Stewardship.

Een revolutionair idee? "Jazeker", antwoordt Damien Viollet, hoofd van BayerCrop Science Benelux en lid van het dagelijks bestuur van Nefyto. "Maar we moeten wel. Er zijn geen alternatieven voor de middelen die binnenkort verdwijnen. Dat is zorgelijk. Het is noodzakelijk om telers 'digitale duurzaamheid' te bieden, door hen te voorzien van advies op maat inzake veiligheid voor toepasser en milieu, toegespitst op het perceel."

Specifieke situaties

Het 'klassieke' toelatingssysteem generaliseert de toepassing van middelen en de omstandigheden waaronder die toepassing plaatsvindt. Hierbij is de risicobeoordeling gebaseerd op het gangbare 'worst case' scenario. Daardoor voldoen veel toepassingen niet aan de steeds strenger wordende eisen, bijvoorbeeld als het gaat om risico's voor het oppervlaktewater.
"Er zijn echter veel specifieke situaties waarin een middel veilig kan worden toegepast op een perceel, mits in een bepaalde dosering in combinatie met de juiste toedieningstechniek. Met digitaal advies, afgestemd op de omstandigheden, weet de teler per situatie welke middelen hij veilig kan toepassen en hoe. Dit is een pragmatische manier om toelatingen beschikbaar te houden voor de markt", aldus Damien Viollet.
Nefyto noemt dit E-Stewardship. Het dient meer doelen dan alleen het behoud van een effectief middelenpakket. "We willen naar een duurzame land- en tuinbouw. Maar de implementatie van duurzaamheidsmaatregelen door telers gaat langzaam, omdat dit voor hen vooral een kostenpost is en nog niet een middel om waarde mee te creëren. Digitaal gebruiksadvies op maat is een duurzaamheidsmaatregel waarmee de teler wel waarde kan creëren. Met name ook naar de retail, die van haar leveranciers eist dat ze duurzaam produceren en dat ze zich verantwoorden door middel van traceability."

Nederland voortrekker

Er gelden enkele belangrijke voorwaarden voor het realiseren van deze ambitieuze doelstellingen. "Daar kunnen we aan voldoen. Juist in Nederland", zegt Damien Viollet. "Daardoor kan Nederland voortrekker zijn van deze omwenteling in de teeltpraktijk en het toelatingssysteem. Als gewasbeschermingsbedrijven, verenigd in Nefyto, willen we dit graag. Het is nu tijd om de voordelen van digitale duurzaamheid te gaan verkennen met de Nederlandse overheid en het Ctgb. De Nederlandse agrarische sector kent al een hoge graad van digitalisering. Verder sluit E-Stewardship uitstekend aan bij een project waar Nefyto en Agrodis samen aan werken, binnen de stichting Agro CloSer, namelijk de ontwikkeling van een systeem voor tracking & tracing voor gewasbeschermingsmiddelen."
Dit kan ook worden benut voor veiligheidsadvies op maat. "En het biedt zicht op verantwoord gebruik door de teler. De informatie hiervoor is beschikbaar in de cloud van een onafhankelijke, externe partij."
Nefyto zal, samen met stakeholders, bijdragen aan een geharmoniseerd systeem voor digitale duurzaamheid. De individuele gegevens van duurzame toepassingen blijven eigendom van de individuele telers, conform de Europese privacy-wetgeving.

‘Nederland kan voortrekker zijn van deze omwenteling in het toelatingssysteem’

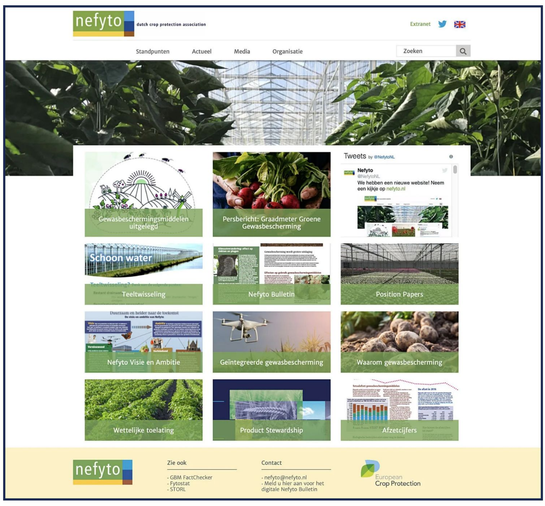

VERNIEUWDE NEFYTO WEBSITE ONLINE

Rond de Nefyto Jaarvergadering op 11 december 2018 is de vernieuwde Nefyto-website gelanceerd. Belangrijke en actuele onderwerpen zijn direct te vinden via de homepage, hetgeen aansluit bij de pijler Verhelderend van de Nefyto Visie en Ambitie om samenleving en stakeholders van informatie te voorzien. De navigatie op de website via de vier tabbladen optimaliseert de toegang tot informatie over gewasbescherming, Nefyto als organisatie en de standpunten van de industrie. Ga naar nefyto.nl om de website te bekijken.

TRANSPARANTIE EN INNOVATIE

De gewasbeschermingsmiddelenindustrie geeft steeds meer inzicht in studies en rapporten. In maart 2018 hebben ECPA, CropLife International en de deelnemende bedrijven het Global Transparency Initiative gelanceerd. Hierin onderschrijven zij het belang van transparantie. Echter, ook in transparantie is een balans noodzakelijk. In het voorstel van de Europese Commissie tot de wijziging van de Algemene Levensmiddelenverordening komt de balans onvoldoende terug en dat baart de industrie zorgen. Bepaalde informatie, zoals vertrouwelijke bedrijfsinformatie, dient namelijk beschermd te blijven, omdat dit de basis is voor het doen van investeringen in innovatie.

Japanse Duizendknoop en andere onkruiden

De invasieve exoot Japanse Duizendkoop verspreidt zich de laatste jaren in rap tempo door Nederland, met alle gevolgen van dien. Ook andere invasieve exoten veroorzaken overlast. Bestrijding van deze hardnekkige onkruiden is lastig. In de Tweede Kamer blijft dit niet onopgemerkt, zo blijkt uit de Kamervragen die onlangs zijn gesteld door Jaco Geurts en Maurits von Martels. Zij vragen staatssecretaris Van Veldhoven en minister Schouten om samen met betrokken partijen een adequate aanpak te ontwikkelen om verdere verspreiding te voorkomen en daarnaast de kennisdeling tussen Nederland en andere Europese lidstaten te faciliteren.

FYTOSTAT.NL IS VERNIEUWD

FytoSTAT.nl, het online platform waarop product- en veiligheidsinformatie met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen wordt gedeeld, is vernieuwd. De zoekfuncties zijn geoptimaliseerd, waardoor het zoeken naar producten en bijbehorende informatie eenvoudiger is geworden. Ook is de website nu geschikt voor gebruik op mobiele telefoon of tablet. Naast de inhoudelijke veranderingen is de uitstraling van de website aangepast. Op een overzichtelijke wijze wordt de gewenste informatie op de webpagina's weergegeven. Neem een kijkje op de nieuwe FytoSTAT website.

Driftarme spuitdoppen

Toolbox emissiebeperking

4b

Het voorkomen van drift is belangrijk; zowel voor het behoud van een effectief middelenpakket als voor de waterkwaliteit. Om emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar oppervlaktewater te verminderen is het wettelijk verplicht om met minimaal 75% driftreductie te spuiten op het gehele perceel.Naast oppervlaktewater is bovendien het gebruik van kantdoppen verplicht. Drift kan verminderd worden door driftarme doppen, driftreducerende spuittechnieken, toevoeging van driftreducerende additieven en combinaties daarvan. Zie de lijst met goedgekeurde driftreducerende spuittechnieken (DRTlijst: http://bit.ly/drt-lijst) en goedgekeurde driftreducerende doppen (DRD-lijst: http://bit.ly/drd-lijst). Driftarme doppen en effecten van hun gebruik worden op deze kaart beschreven. Het gebruik van driftreducerende spuittechnieken wordt apart behandeld in toolboxkaart 4a.

Druppelgrootte versus effectiviteit

De druppelgrootte is voor een effectieve bespuitingen veel minder van belang dan vaak gedacht wordt. Bij de formulering van gewasbeschermingsmiddelen zijn flinke stappen vooruitgezet. Middelen werken niet meer alleen op de plek waar ze terechtkomen. Ze herverdelen zich onder invloed van dauw en neerslag. Systemische middelen verplaatsen zich ook nog eens door de plant. Dat gaat net zo goed met grove druppels. Uit onderzoek van Wageningen Plant Research blijkt dat alle bespuitingen met 75% driftreductie effectief zijn. Alleen bij 90% driftarme doppen op een conventionele spuit zijn er enkele situaties waarin de effectiviteit lager is. Dit is het geval bij LDS bespuitingen met herbiciden op kleine onkruiden en bij schimmelbestrijding in uien.

1. Dopkeuze belangrijke driftreducerende maatregel

Spuitdoppen zijn een klein, maar zeer belangrijk onderdeel op de veldspuit. Er zijn verschillende spuitdoppen toegelaten, hieronder gaan we in op de verschillen en het effect op drift.

Dopgrootte of afgifte

Dopfabrikanten gebruiken dezelfde ISO kleurcodering om de dopgrootte aan te geven. Deze codering geeft informatie over de afgifte (l/min) bij een specifieke druk. Op de dop staat de afgifte onder standaardomstandigheden in gallons per minuut bij 3 bar.
Een rode dop zal bijvoorbeeld, onafhankelijk van het merk of type steeds 1,60 l/min geven bij een druk van 3 bar.

Van oranje naar wit nemen de dopgrootte, het debiet, het watervolume per ha en de druppelgrootte toe. De drift neemt juist af bij grotere dopgrootte.

Doptype

Er zijn verschillende doptypen:

- **Driftreducerende spleetdop:** de breedte van de spleet bepaalt de druppelgrootte, de richting van de spleet bepaalt de spuitrichting. De dop zorgt voor een regelmatige vloeistofverdeling. De aanbevolen druk is 2 tot 4 bar. Dit doptype geeft 50% driftreductie.
- **Luchtmengdop (Venturidop):** heeft 2 openingen waardoor lucht naar binnen kan. Spuitvloeistof en lucht vermengen zich

TOOLBOX EMISSIEBEPERKING: NIEUWE KAARTEN

De Toolbox Emissiebeperking bevat kaarten met praktische maatregelen om emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater te verminderen. Er is nu een aparte kaart gemaakt voor driftarme doppen en een aparte kaart voor driftreducerende technieken. In de nieuwe toolboxkaart over driftarme doppen wordt aandacht besteed aan onder meer de druppelgrootte versus effectiviteit: 'De druppelgrootte is voor een effectieve bespuitingen veel minder van belang dan vaak gedacht wordt. Bij de formulering van gewasbeschermingsmiddelen zijn flinke stappen vooruit gezet.' Kijk voor de nieuwe Toolboxkaarten driftreductie op toolboxwater.nl.

C O L O F O N

NEFYTO BULLETIN 4 –– december 2018 –– JAARGANG 24

Nefyto Bulletin is een uitgave van Nefyto. Nefyto – Dutch Crop Protection Association – behartigt belangen van bedrijven die chemische & biologische gewasbeschermingsmiddelen ontwikkelen voor de Nederlandse markt. Het bulletin wordt kosteloos toegezonden aan personen en organisaties die op enigerlei wijze betrokken zijn bij gewasbescherming in Nederland. Nefyto Bulletin verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 1800.

REDACTIE

Adres Nefyto, Hogeweg 16 –– Postbus 80523, 2508 GM Den Haag –– **Telefoon** (070) 750 31 00 –– **Mail** nefyto@nefyto.nl –– **Website** www.nefyto.nl –– **Twitter** @nefytoNL

TEKST EN REALISATIE

Fred Meijer tekst & redactie, Doetinchem

ONTWERP EN LAY-OUT

Cyril Strijdonk Ontwerpburo, Gaanderen

FOTOGRAFIE

Maritza van Assen, Fred Meijer

VERSPREIDING

Controlled circulation / ISSN 1382-3833 –– Afmelden voor het Nefyto Bulletin kan per e-mail: nefyto@nefyto.nl of telefonisch: (070) 750 31 51 –– Het Nefyto Bulletin wordt zowel in een gedrukte versie als digitaal verspreid. U kunt zich kosteloos op beide of één van beide uitgaven abonneren. Aan- en afmelden hiervoor kan via dit aanmeldformulier.